

Közel-Nyugati Levél a szemétkosárból

A lenti poémát épp negyedszázada vettem papírra Nick Elsdorf néven. A 2000 Irodalmi és Társadalmi havi lap, melyben 1999-ben megjelent, nemrégiben megszűnte magát, én pedig azóta egyfajta XXI. századi Micimackó-ként elrejtőztem a szépen csengő Kovács János álnév mögé. Amikor 1991-ben egyik szerkesztője lettem a folyóiratnak, már ismertem Ákost. Az orosz-szovjet történelem (leginkább az 1920-as évek) szeretete, úgyis mint Ljubov, hozott össze bennünket. Ami Verát és Nagyvezdát illeti, viszont – mint kiderült – elég távol álltunk egymástól: magyarul szólva, ő folyton mást hitt és remélt, mint én. Tekintsük ezt most röviden, de fennköltén a kollektívizmus és a liberalizmus különbségének. Persze mindig nyíltak arany középutak. A gulágot például, ki tudja, miért, egyikünk sem kedveli mind a mai napig. Mégis, az ő töretlenül romantikus antikapitalizmusa nekem sok, az én pragmatikus kapitalizmusom szociális töltete neki kevés volt – és maradt. Léven Ákos széplélek, sőt szépíró, egy javíthatatlan Posztpetöfi, akkor is, amikor történészként vagy politikai elemzőként repeszt, én meg mindössze egy Naturbursch-közzgazdász lennék.

Miért tekintem mégis barátomnak őt közös szerkesztőségi életünk első pillanatától fogva? Na jó, a másodikától. Közben ugyanis becses személyében megismertem egy szívélyes embert. Leszögezném, hogy ezt a szót még életemben nem használtam. No de Ákos egyszerűen kedves volt, szelíden gunyoros és türelmes, miközben nem ódzkodott az olykor késbogyre menő vitáktól. Annyira nem, hogy néha nem átalotta kiprovokálni azokat. Időnként fölhorgadt, de nem volt boszszúálló, holott én nem kíméltem, alkalmanként olcsó tréfák keretében idézve fel

ifjúkori kilengéseit, lett legyen az Weöres harcias elmarasztalása vagy – meg nem erősített hírek szerint – bontatlan csirkék darálása a színpadon Nagy Feróval. Mi több, néha még arra is vetemedtem, hogy könyörögjek neki: kurtítsa lapunknak szánt kilométeres szösszeneteit, sokat mondok, kilencszázkilencvenkilenc méteresekre.

Mi az hát, ami összeköt engem egy baráttal, akivel intim társalgást alig folytattam, akinek magánéletéről mindmáig leginkább pletykákból szerzek tudomást, noch dazu lírája is fölöttébb szemérmes? Aki még sohasem járt a lakásomban, akiről nem tudom, miért bord mindig feketét, mit gondol híres édesapja humoráról, s – most kivágom a tromfot – aki még leányai elsőáldozására se hívott meg. A rejtély nyitjaként két dolog jut hirtelen az eszembe.

Amikor az alanti gúnyverset írtam, megjelenés előtt megmutattam Ákosnak. Azt hittem, egy arcizma sem rándul, udvariasan megdicsér és közlésre ajánlja klapanciáimat. Ehelyett olvasás közben el-elsavanyodott az ábrázata, majd kötelességtudó redaktorként számos javítást eszközölt. Az még hagyján, hogy legszebb rímeimet tette még szebbé vagy korrigált egy versszakot, ha hibáztam a sorhosszal. Ámde nem restellt eszmei mondanivalómba is belerondítani. Nem is akárhogy! Ahol nem találta elég pontosnak vagy keménynek az iróniát, kíméletlenül törölt és újraírt. Még hozzá úgy, hogy metsző öngúnyától már-már magam is megrettentem. Egy Jawabarlal Nehru – gondoltam magamban –, akiről az hírlett, hogy ha miniszterelnökként valami antidemokratikus lépésre kényszerült, azonnal megtámadta magát egy harcos publicisztikában.

A másik emlékem jóval későbbi, 2015–16-ból való. Amikor a zsarnok és derék alattvalói végleg bezántották a Nemzeti Kulturális Alap kollégiumait, Bojtár Bandival együtt hárman voltunk a szerkesztőségben, akik arra kértük a többieket, ne kelljen a várható megaláztatáshoz asszisztálnunk. Pályázzunk engedelmesen, hogy faarccal visszautasíthassák? Megígértük, a háttérből segítünk társainknak, ha mindenáron folytatni akarják. Csak ne szerepeljünk a lap szerkesztőiként ezentúl.

Hülyeségeket beszélek. Ha semmi ilyesmi nem történik, akkor is igen közel érezném magamhoz az ünnepeltet. Egyszerűen, mert az édes anyanyelvünkkel való játszadozás imádata összeboronálna vele. „Cet ecetben.” Bárcsak egyszer

nekem is eszembe jutna hasonló! Ákoska i Miska – zárnam soraimat, ha nem bátyámat nevezték volna el szüleim Mihálynak.

Szívélyes üdvözléssel,

Jani

Jelentem, nyájas olvasó, sikerült beférköznöm a 2000 szerkesztőségének szemétkosarába, ahol felbecsülhetetlen értékű kincsekre leltem. A szerkesztők láthatóan ide hajigálják legjobb műveiket, miután szigorúan tartják magukat ahhoz a maximához, hogy „saját lapban nem közlünk!”. Ezt az elvet az utóbbi tíz évben oly tökélyre fejlesztették, hogy újabban már más szerzők legkitűnőbb írásait is hanyagul viszszadobják. „A végcél a semmi” – mondogatják, és mivel közel a kétezredik esztendő, mind gyakrabban játszanak el a gondolattal, hogy szerkesztői pályafutásukat tiszta lappal fejezik be.

A hű olvasók nevében innen, a szemétkosárból emelem fel szavam e felelőtlen eljárás ellen. Nem hullhat ki a lant azok kezéből, akik az itt következő sorokat szerzették vagy akikhez e sorokat írta a nép. Nem múlhat ki dicstelen a „megbízható unalom lapja”! A ritmikusan feltoluló sajtóhibák, a pazarul hiányzó hivatkozások ritka orgánuma. Ha nem a 2000, akkor ki véd meg bennünket a magaskultúrától?¹

¹ A szemétkosárból végül Ákos verse mellett Barabás András (Bari), Bojtár Endre, Horváth Iván, Margócsy István, Török András, no és jómagam írásait, illetve személyes dokumentumait sikerült kiguberálnom.

Szilágyi Ákos

Szittyá szószátyár²

Vagyok én is olyan magyar,
Mint egy ragyas ugor agyar,
Fanyar kuruc, nyelvem pazar.

Kazár bazár: bezár? kizár?
Jaj a Taszár! Jaj a Mammon!
Itt a NATO, itt a tampon.

Kell ez nekünk? Már nem vitás.
Torkunkon a modernitás.
Nitás, nitás, mi több, nyitás,

Förtelmes a viszonyítás.
Nem születhet meg a mív,
Ismét minden relatív.

Ha már modern: pre vagy poszt?
A Nyugatnak kosztvaszkoszt,
Hisz már belénk kotyvasztott.

Nem úgy nekem, ősgöndör uornak,
Kinek muszkák is nyakába uornak.
Míg én őket vezetgetem,
Árja áriám ízlelgetem.

Hányás vagy? -- kérdik a szittyák,
S ezzel harci kedvem szittyák.

² Nem összetévesztendő Petőcz Andrásnak a *Tiszatáj*-ban 2001 októberében megjelent, hasonló című Szilágyi-versével.

Azt gondolják, ádáz vagyok.
Pedig nem is ütök nagyot.

Etetném az összes állatot,
Tisztelném az összes vállapot,
Megvenném az összes ál-lapot,
De nyomaszt a világállapot.

Huhogok és hüjézek én,
Én a fluor, én a szelén.
Szelíd szelén lelkiem szelén,
Én állnék a *Liget* élén?

Vagy ez itt a *Kritika*?
Hogy kerülök én oda?
*Filmvilág*ba indultam,
2000-be érkeztem,
Pedig nem is vétkeztem.

Szlavjano- és klorofil,
Aki nem ért, az debil.
Mondja minden rasszista:
Ákos kezdő szittyista.

Esztétának russzista,
Russzistának esztéta,
Csinovnyiknak amatőr,
Senki földjén határőr.

Ákos, Ákos, Ákos, Ákos,
Bari szerint igazságos.
Kicsit nárcisz, kicsit moha,

Jóga óta fogy a toka.
Irigyelné Ahmatova.

Fohász

Ha ünnepelsz, JAK-os múzsa,
Lírám legyen laposkúszva.
Nem kell babér, nem kell rózsza,
SZERESSETEK! tegnap óta.